

Antwoord van Gedeputeerde Staten op vragen van

A.H.K. van Viegen (PvdD)
(d.d. 3 april 2023)

Nummer
3939

Onderwerp
Zuid-Hollandse natuurgebieden in gevaar door stikstof en hoeveelheid water

Aan de leden van Provinciale Staten

Toelichting vragensteller

De Ecologische Autoriteit heeft advies uitgebracht over onder andere de Zuid-Hollandse natuurgebieden, die in gevaar zijn door stikstof en de hoeveelheid water.^{1 2}

Naar aanleiding hiervan legt de fractie van de Partij voor de Dieren de volgende vragen aan u voor.

- 1. Stikstof is een groot probleem ten aanzien van de slechte gesteldheid van de natuur Nieuwkoopse Plassen & de Haeck en de plas rond Broekvelden & Vettenbroek en Polder Stein in Reeuwijk (gebieden hebben te maken met te weinig of juist te veel water, slechte waterkwaliteit en te veel stikstof), maar de nodige informatie ontbreekt nog volgens de Ecologische Autoriteit. Wanneer denkt het college de essentiële informatie te hebben om dit probleem aan te pakken en de juiste doelmaatregelen te kunnen treffen?*

Antwoord

Veel van de informatie is al beschikbaar en waar nog gewerkt wordt aan aanvullend onderzoek is dat niet bepalend om al aan de slag te kunnen met het nemen van maatregelen. Er hoeft dus niet gewacht te worden tot alles tot in details is uitgewerkt en uitgezocht. Dit staat ook in het advies van de Ecologische Autoriteit. Waar er twijfels zijn over de effectiviteit van maatregelen of informatie nodig is om de aard en omvang van maatregelen uit te kunnen werken, wordt onderzoek uitgezet (of is al uitgezet/uitgevoerd), of worden maatregelen eerst als pilot uitgevoerd voordat er wordt opgeschaald. Op deze manier wordt ook extra informatie verzameld, terwijl de maatregelen al uitgevoerd worden.

Voor wat betreft stikstof geldt dat voor Nieuwkoopse Plassen bekend is wat de bronnen zijn, waar de grootste bronnen zitten in en rondom het gebied en hoeveel stikstof in de verschillende polders afkomstig is vanuit de landbouw. Op basis van deze informatie kunnen gericht maatregelen worden genomen. Deze informatie is niet in de natuurdoelanalyse opgenomen, omdat deze in een apart spoor is uitgewerkt: de

¹ <https://www.omroepwest.nl/nieuws/4702999/zuid-hollandse-natuurgebieden-in-gevaar-door-stikstof-en-hoeveelheid-water?fbclid=IwAR2urMsfLFH3X4W5G3A60x9v705537GSBxbpEqULLt-rOloIXfrPXGm191M>

² <https://ecologischeautoriteit.nl/adviezen?status=afgerond&it=fp>

gebiedsgerichte aanpak stikstof³. Maatregelen voor stikstofreductie worden verder uitgewerkt in de gebiedsprocessen vanuit het Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied (ZH-PLG).

In Broekvelden, Vettenbroek & Polder Stein wordt de kritische depositiewaarde niet overschreden. Stikstof vormt daar dus niet direct de grootste belemmering voor de natuurdoelen. Dat neemt niet weg dat ook daar gewerkt wordt aan (generieke) maatregelen om de stikstofemissie te verminderen, ook omdat stikstofbronnen hier bijdragen aan de 'deken' van stikstofdepositie in andere gebieden.

Zoals aan het begin van dit antwoord al is aangegeven is veel informatie al beschikbaar, en ook benut voor de natuurdoelanalyse of het uitwerken van maatregelen. Dat geldt bijvoorbeeld ook voor meetgegevens van de waterschappen bij het bepalen hoe en waar maatregelen worden uitgevoerd. Bij inrichtingsmaatregelen wordt vooraf (bodemchemisch) onderzoek uitgevoerd om de natuurdoelen op de meest geschikte locaties te realiseren.

Voor Broekvelden, Vettenbroek & Polder Stein is inmiddels een analyse uitgevoerd door het Hoogheemraadschap van Rijnland, die nog niet beschikbaar was bij het opstellen van de natuurdoelanalyse. Voor Nieuwkoopse Plassen wordt gewerkt aan een ecohydrologische systeemanalyse en wordt met het Hoogheemraadschap van Rijnland afgestemd over monitoring van waterkwaliteit. Niet alle informatie is nu opgenomen in de natuurdoelanalyse, om de natuurdoelanalyse leesbaar te houden. Wel wordt naar de onderliggende onderzoeken verwezen, en deze zijn ook aangeleverd aan de ecologische autoriteit. Daarnaast zijn experts met gebiedskennis betrokken bij het uitwerken van de maatregelen.

2. *Wanneer verwacht het college dat met de voorgestelde maatregelen de staat van de natuur in de in vraag 2 genoemde gebieden voldoende is hersteld?*

Antwoord

Dat is lastig aan te geven, en hangt van veel factoren af, bijvoorbeeld hoe snel de waterkwaliteit kan verbeteren of hoe snel de stikstofdepositie omlaag gaat, maar ook in hoeverre planten of dieren een gebied kunnen bereiken. Ook klimaatverandering is hierbij nog een onzekere factor: een extreem nat of droog jaar kan de effectiviteit van maatregelen sterk beïnvloeden, maar is vooraf niet te voorspellen. De realisatie van het Natuur Netwerk Nederland (NNN) en de ecologische verbindingzones, en de groenblauwe dooradering zijn daarbij cruciaal. En in sommige gevallen heeft een habitattype of leefgebied van soorten een lange ontwikkeltijd. Een goed ontwikkeld (oud) bos ontstaat niet binnen 10 jaar. Het streven is dat alle Natura 2000-doelen in 2050 in een gunstige staat verkeren. Vooralsnog lijkt dit niet bij voorbaat onhaalbaar.

3. *Hoe wordt deze informatie verkregen en door wie wordt dit aangeleverd en kunt u aangeven wanneer?*

Antwoord

Zoals aangegeven is veel informatie al beschikbaar. Daarnaast is aanvullend onderzoek soms nodig. In Broekvelden, Vettenbroek & Polder Stein moet bijvoorbeeld een vegetatiekartering worden uitgevoerd. Dat is eerder niet gedaan, omdat het gebied alleen was aangewezen voor overwinterende vogels. Recent zijn daar twee habitattypen en een aantal vissen en waterinsecten aan toegevoegd omdat deze wel in het gebied voor bleken te komen. De vegetatiekartering wordt nu in gang gezet. In Nieuwkoopse Plassen was nader onderzoek nodig aan de meervleermuis en is meer inzicht nodig in het lokale watersysteem. Het vleermuisonderzoek is inmiddels uitgevoerd en heeft nuttige inzichten opgeleverd. Voor de ecohydrologische systeemanalyse is het onderzoek in voorbereiding. Tot slot komt

³ [Aanpak stikstof - Provincie Zuid-Holland](#)

er doorlopend informatie beschikbaar via de (landelijk afgestemde) monitoring. Momenteel wordt er gewerkt aan optimalisatie van de monitoring, zowel op landelijk niveau als bij de provincie intern. Via deze sporen komt op termijn veel informatie beschikbaar, hoewel het wel enkele jaren kan duren voor er voldoende informatie beschikbaar is om betrouwbare trends af te kunnen leiden.

4. *Welke zaken die met voorrang moeten worden aangepakt heeft het college in beeld?*⁴

Antwoord

In Nieuwkoopse Plassen worden de volgende zaken genoemd als voorbeelden van zaken die met voorrang aangepakt moeten worden door de Ecologische Autoriteit: het verbeteren van de waterkwaliteit, het terugdringen van de onderbemalingen en het verlagen van de stikstofdepositie. Het college onderschrijft de urgentie van deze maatregelen. In Nieuwkoopse Plassen zijn afgelopen jaren diverse maatregelen genomen om de waterkwaliteit te verbeteren, waaronder defosfatering van het inlaatwater, afkoppelen van de Noordse Buurt en isolatie van de Meijegraslanden. De waterkwaliteit is hierdoor al sterk verbeterd, maar voor het volledig halen van de natuurdoelen is 'fine tuning' nodig. Op dit moment is een project in voorbereiding om de Pot (waar grote vogelkolonies zorgen voor zeer voedselrijk water) af te sluiten van de rest van het gebied. In de gebiedsprocessen vanuit ZH-PLG wordt gekeken naar maatregelen voor stikstofreductie. Er loopt onder andere een gezamenlijk traject met boeren in de omgeving waarin wordt onderzocht hoe het effect van stikstofreducerende maatregelen kan worden geborgd, en alternatieve verdienmodellen voor boeren worden onderzocht. Het verminderen van het aantal onderbemalingen wordt onderzocht in samenhang met natuurontwikkeling en het tegengaan van bodemdaling in de Meijegraslanden. Hierbij worden verschillende scenario's nog onderzocht.

In Broekvelden, Vettenbroek & Polder Stein noemt de Ecologische Autoriteit de volgende zaken als voorbeelden van zaken die prioritair zijn: het optimaliseren van het waterpeil (hoogte en dynamiek), het verbeteren van de bodem- en waterkwaliteit, het verlagen van de stikstofdepositie en het verminderen van de afkalving van de oevers. Hoogheemraadschap van Rijnland heeft recent een studie afgerond voor Polder Stein, waaruit adviezen volgen voor het verbeteren van de waterkwaliteit. Dit advies vormt de basis voor het verder uitwerken van maatregelen Staatsbosbeheer, waterschap en de provincie zijn in overleg over peilbeheer, het stabiliseren van de oevers en verbeteren waterkwaliteit, zodat hiervoor binnenkort subsidies kunnen worden aangevraagd.

5. *Welke uitvoeringsmaatregelen zijn al genomen en welke resultaten worden daarvan verwacht?*

Antwoord

Zoals al eerder genoemd zijn in Nieuwkoopse Plassen diverse maatregelen genomen om (met succes) de waterkwaliteit te verbeteren. Daarnaast is het beheer van de rietlanden aangepast door niet meer te branden en sluijk (maaisel) af te voeren. Dat heeft geleid tot een toename van het areaal veenmosrietland, maar tot een afname van geschikt leefgebied voor de Noordse woelmuis. In de Meijegraslanden wordt daarom nieuwe natuur ontwikkeld (uitvoering gepland tweede helft van dit jaar), zodat er nieuw geschikt leefgebied ontstaat. Ook zijn afgelopen jaren petgaten gegraven, en is geplagd voor trilveenontwikkeling en voor verbetering van veenmosrietland. De eerste resultaten daarvan zijn positief, de verwachting is dat dit op langere termijn zal leiden tot herstel van trilveen dat elders in het gebied verdwenen is (vermoedelijk als gevolg van een te hoge stikstofdepositie, dus voor duurzaam herstel is stikstofreductie noodzakelijk) en tot de ontwikkeling jonge verlandingsstadia waaruit o.a. trilveen en veenmosrietland zich zouden moeten ontwikkelen. In het blauwgrasland is een pilot uitgevoerd met inundatie. Die maatregel heeft onvoldoende resultaat gehad, en op basis van de pilot worden nu maatregelen genomen om de waterkwaliteit te verbeteren, waardoor inundatie effectiever zal zijn. Ook wordt een bufferzone

⁴ <https://www.zuid-holland.nl/actueel/nieuws/maart-2023/ecologische-autoriteit-noodzaak-natuurherstel/>

aangelegd, waardoor de verdroging van het blauwgrasland vermindert. Samen met inundatie met schoner water is de verwachting dat dit leidt tot verbetering van de kwaliteit van het blauwgrasland. Een volledige lijst van maatregelen en (verwachte) effecten is te lang om hier op te nemen, de belangrijkste maatregelen zijn hiervoor kort besproken. Een verdere evaluatie van de effecten van maatregelen wordt uitgewerkt in het ontwerp-beheerplan Nieuwkoopse Plassen & De Haeck. Het vaststellen van een beheerplan is een taak van Gedeputeerde Staten. Zodra zij het ontwerp-beheerplan hebben vastgesteld, zullen Provinciale Staten daarover geïnformeerd worden.

In Broekvelden, Vettenbroek & Polder Stein heeft afgelopen jaren in het beheer de focus gelegen op het optimaliseren van de omstandigheden voor weidevogels, waarbij vooral is gestuurd op waterpeil. Hierbij is rekening gehouden met de Natura 2000-doelen voor overwinterende vogels en overige natuurwaarden in het gebied. Uit de natuurdoelanalyse blijkt dat het gebied voldoende draagkracht heeft om de doelen te halen. Omdat het gebied tot nu toe alleen was aangewezen voor overwinterende vogels, zijn nog weinig maatregelen genomen die gericht zijn op de recent bij de EU aangemelde habitattypen en habitatrictlijnsorten.

6. *Welke extra uitvoeringsmaatregelen worden nog genomen en binnen welke termijn?*

Antwoord

Op de korte termijn (t/m 2025) wordt ingezet op 'geen spijt'-maatregelen en de maatregelen die in Programma Natuur⁵ zijn opgenomen. In grote lijnen betreffen de 'geen spijt-maatregelen' het voortzetten van succesvolle maatregelen uit de vorige beheerplanperiode (zoals maaien en afvoeren, lokaal plaggen/terugzetten successie, peilbeheer). Daarnaast wordt de realisatie van het NNN voortgezet en worden KRW-maatregelen uitgevoerd door de waterschappen (t/m 2027). In Nieuwkoopse Plassen wordt ingezet op verdere verbetering van de waterkwaliteit, door isolatie van de Pot en een schoon water verbinding van de plassen naar het blauwgrasland in de Schraallanden langs de Meije. In Broekvelden, Vettenbroek & Polder Stein ligt de focus op in beeld brengen van de huidige situatie voor de 'nieuwe' doelen, het optimaliseren van het watersysteem en tegengaan van afkalving van oevers. Staatsbosbeheer en het hoogheemraadschap werken de plannen hiervoor uit in subsidieaanvragen die nog dit jaar worden ingediend.

In de tussentijd wordt gewerkt aan de nadere invulling van de maatregelen die uit de natuurdoelanalyse volgen, zodat op de iets langere termijn (vanaf 2025) ook deze maatregelen kunnen worden uitgevoerd. Dat geldt ook voor de stikstofreductiemaatregelen, waarvoor de kaders nu scherp beginnen te worden, maar de praktische uitwerking nog grotendeels gemaakt moet worden.

Voor wat betreft maatregelen die buiten de Natura 2000-gebieden plaats (moeten) vinden, zoals het verminderen van stikstofemissie, aanleg van bufferzones, kwaliteit van het inlaatwater, worden deze uitgewerkt in de gebiedsprocessen van het ZH-PLG. Voor dit soort maatregelen is vaak brede afstemming nodig met gebiedspartijen. Deze maatregelen worden uitgevoerd of in gang gezet in de periode tot en met 2030.

⁵ <https://pzh.notubiz.nl/document/11151183/1#search=%22SPUK%20programma%20natuur%22>
<https://pzh.notubiz.nl/document/11151182/1#search=%22SPUK%20programma%20natuur%22>

